

16.10.2020
LAUSUNTO

Lakivaliokunnalle

Asiantuntijalausunto asiassa: HE 146/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021, lähinnä oikeusministeriön hallinnonalaa ja rangaistusten täytäntöönpanoa koskevin osin (pääluokka 25.40).

Riihimäen vankilan johtajana totean pyydettyinä lausuntona seuraavaa:

Henkilöstö

Vankimäärää on kuluvana vuonna rajoitettu koronaepidemian vuoksi ja rajoitusten seurauksena vankiloissa on ollut tilaa ja mahdollisuuksia järjestää toiminta siten, että riskit tartuntojen leviämisestä yksiköiden sisällä on saatu mahdollisimman pieninä. Käytännössä tartunnat on pystytty estämään vankiloissa.

Kääntöpuolena on tälle asialle on seuraamusten täytäntöönpanojen kasaantuminen ja oletettavissa oleva vankimäärien kasvaminen vuodelle 2021. Vankimäärän kasvua aiheutunee myös esitutkintaviranomaisten, syyttäjien ja tuomioistuimien toiminnan tehostamisista. Tämän osalta katsoisinkin, että myös ketjun viimeisen osan eli täytäntöönpanon resurssoinnissa olisi hyvä näkyä sama suuntaus kuin muussa prosessin osissa.

Henkilöstömäärän lisäämistarpeeseen vaikuttaa myös tarve vankiloissa lisätä sellien ulkopuolista toiminnallista aikaa. Riihimäen vankilaan on sijoitettu valtaosa Suomen järjestäytyneisiin rikollisryhmiin kuuluvista ja muista merkittävistä rikollisvaikuttajista. Samoin Riihimäkeen sijoitetaan sellaisia väkivaltarikollisia, joita ei pystytä turvallisesti sijoittamaan muihin vankiloihin. Tähän ryhmään kuuluu mm. erittäin impulsiivisia ja mielenterveysongelmista kärsiviä vankeja, joiden turvallinen toimintojen järjestäminen vaativaa normaalia enemmän henkilökuntaa. Nykyinen henkilökuntamäärä on optimoitu nykyisille toimintamäärille ja sellien aukioloajoille. Henkilökunnan työaikatunnit asettavat rajat vankien toiminta-ajalle. Riihimäen vankilaan ja muihin yksiköihin tarvitaan lisää henkilökuntaa lähelle vankia ja asiakasta tehtävään työhön, jotta nykytarpeet ja laillisuusvaatimukset pystytään täyttämään.

Määrärahat

Määrärahan mitoituksessa huomioitu vankiloiden turvatekniikan uudistaminen on erittäin odotettu ja tärkeä panostus. Riihimäen vankilan näkökulmasta turvatekniikka on vanhentunutta, eikä muutoinkaan vastaa korkean riskitason vangeille tarkoitetun yksikön turvatekniikkaa. Turvatekniikan puutteet ovat nousseet selkeästi esiin tehdyissä riskiarvioissa ja vankilan tapahtumien yhteydessä puutteet ovat nousseet esiin esimerkiksi tallenteiden huonon laadun, puuttuvien kameroiden (eli ns. pimeiden kulmien) ja henkilökohtaisten turvalaitteiden vikojen osalta. Näiltä osin lisäpanostus tulee suureen ja todettuun tarpeeseen.

Toiminnan laajuus ja sisältö

Riihimäen vankilan näkökulmasta on tärkeä kirjaus järjestäytyneen rikollisuuden toiminnan estämisestä, irtautumisesta ja yhteistyöstä poliisin kanssa. Tämä käytännössä jo tehtävä työ vaatii panostusta myös tulevaisuudessa. Uusintarikollisuutta ei näkemykseni mukaan voida tehokkaasti torjua, jos vankeusaikaista rikollisuutta ei pystytä estämään. Rikosseuraamuslaitoksen organisaatiouudistus tulee myös kaivattuun tarpeeseen ja sen myötä myös hallintoon tulee toivottavasti synergiaetuja, jotka mahdollistavat resurssien uudelleen kohdentamista.

Riihimäen vankilan tilanteesta yleisesti

Samassa haluan todeta, että Riihimäen vankila on omilla toimillaan ja yhteistyöllä esimiesvirastojen ja poliisin kanssa panostanut viime vuosina laitosturvallisuuteen merkittävästi. Järjestäytyneen rikollisuuden toimintamahdollisuuksia vankilassa on torjuttu mm. perustamalla toinen (tilapäinen) varmuusosasto, sijoittamalla JR-ryhmiin kuuluvat samoilta osastoille ja aluekeskuksesta päätöksellä kieltämällä omien vaatteiden käyttö, yhtenä syynä jengivärien käyttämisen estäminen.

Henkilökunnan kanssa on viime vuonna toteutettu Alueviraston käsikirjan mukainen mittava ja muissa vankiloissa nyt mallina toimiva riskikartoitus, jonka perusteella on myös muutettu toimintaa ja käynnistetty useita muutoshankkeita. Kartoitus tehdään vuosittain ja esiin nousseisiin asioihin puututaan. Näistä esimerkkinä tällä mm. valaistuksen ja valvomon parannukset.

Vastuuvartija-, rikosseuraamustyöntekijä ja lähityömalleja viedään vankilassa eteenpäin ja niiden mukana dynaamisen turvallisuuden keinoin pystytään paremmin vaikuttamaan vankeihin, saamaan tietoa tilanteista, mielialoista ja reagoimaan nopeammin turvallisuusuhkiin. Vankilassa on lisätty myös huomattavasti väkivaltarikollisille suunnattuja toimintaohjelmia uusintarikollisuuden ja myös vankeusaikaisen väkivaltariskin vähentämiseksi, uusimpana ns. vakava-työ.

Poliisin kanssa tehtävää yhteistoimintaa on terävöitetty ja mm. poliisille tutkintaan menevissä tapahtumissa otetaan aina huomioon mahdollinen JR-kytkös.

Loppuvuodesta toteutetaan vankiloissa uusi kriisinhoitotoimintatapa, jonka malli on hankittu poliisin puolelta sekä keskushallintovetoinen vankilan henkilökunnan ja vierailijoiden tarkastustoiminnan pilotti käynnistyy viimeistään ensi vuoden alussa.

Henkilökuntaa on informoitu erillisissä tilaisuuksissa ja sähköpostiviesteillä yksikön ja rikosseuraamuslaitoksen tilannekuvasta ja mahdollista vaaroista. Henkilökunnasta on ollut aktiivisesti mukana kehittämässä ja toteuttamassa vankilassa jo tehtyjä ja tulossa olevia uudistuksia.

Pasi Oksa

johtaja

Riihimäen vankila